

DRYSDALE, CHARLES R

**Om fattigdomen såsom orsak till för tidig
död samt nödvändigheten af nativitetens
inskränkning.**

Upsala
1880

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

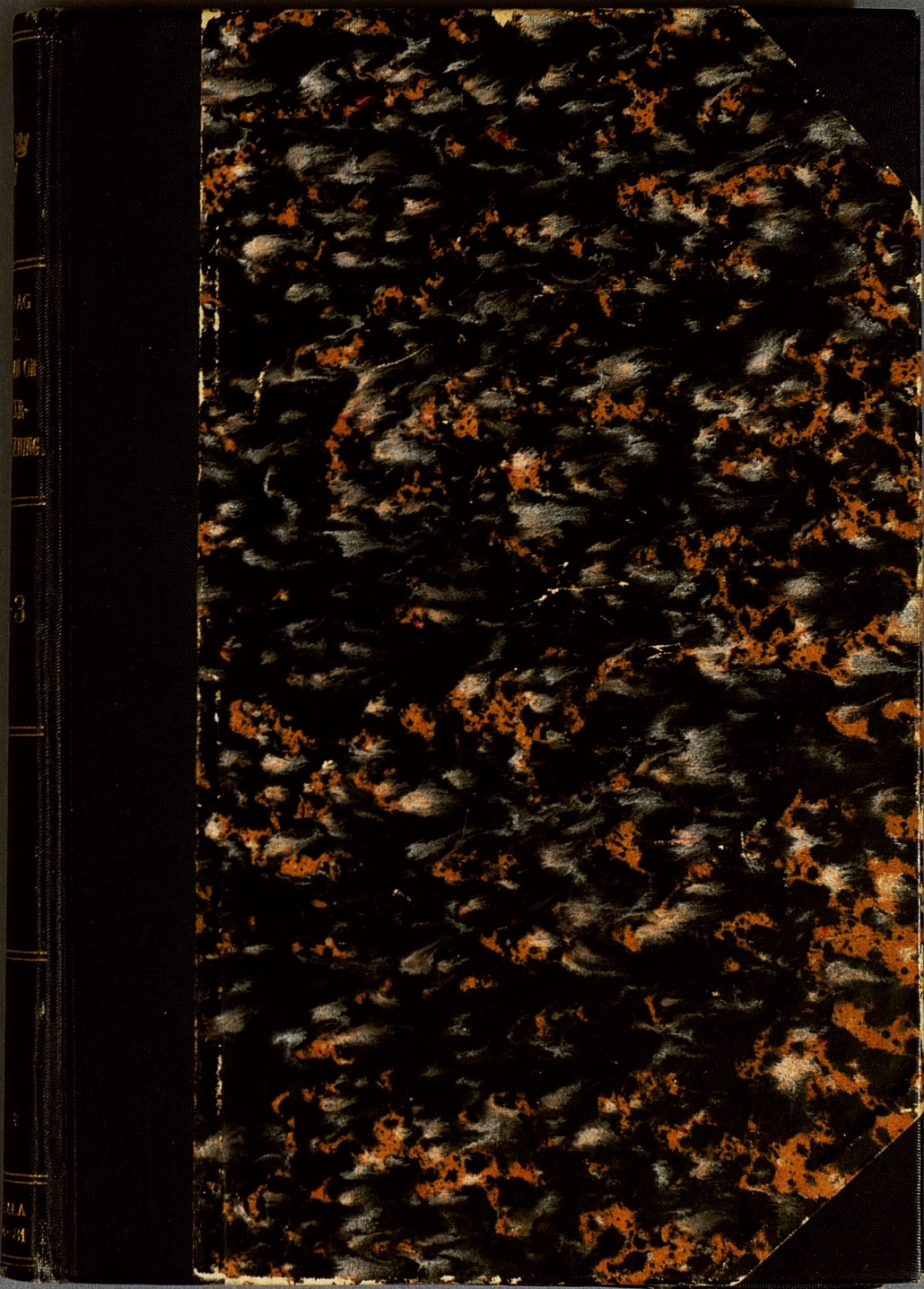
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Small crest or emblem at the top of the spine.

MAG

MONT

FR-

BRING

3

PLA

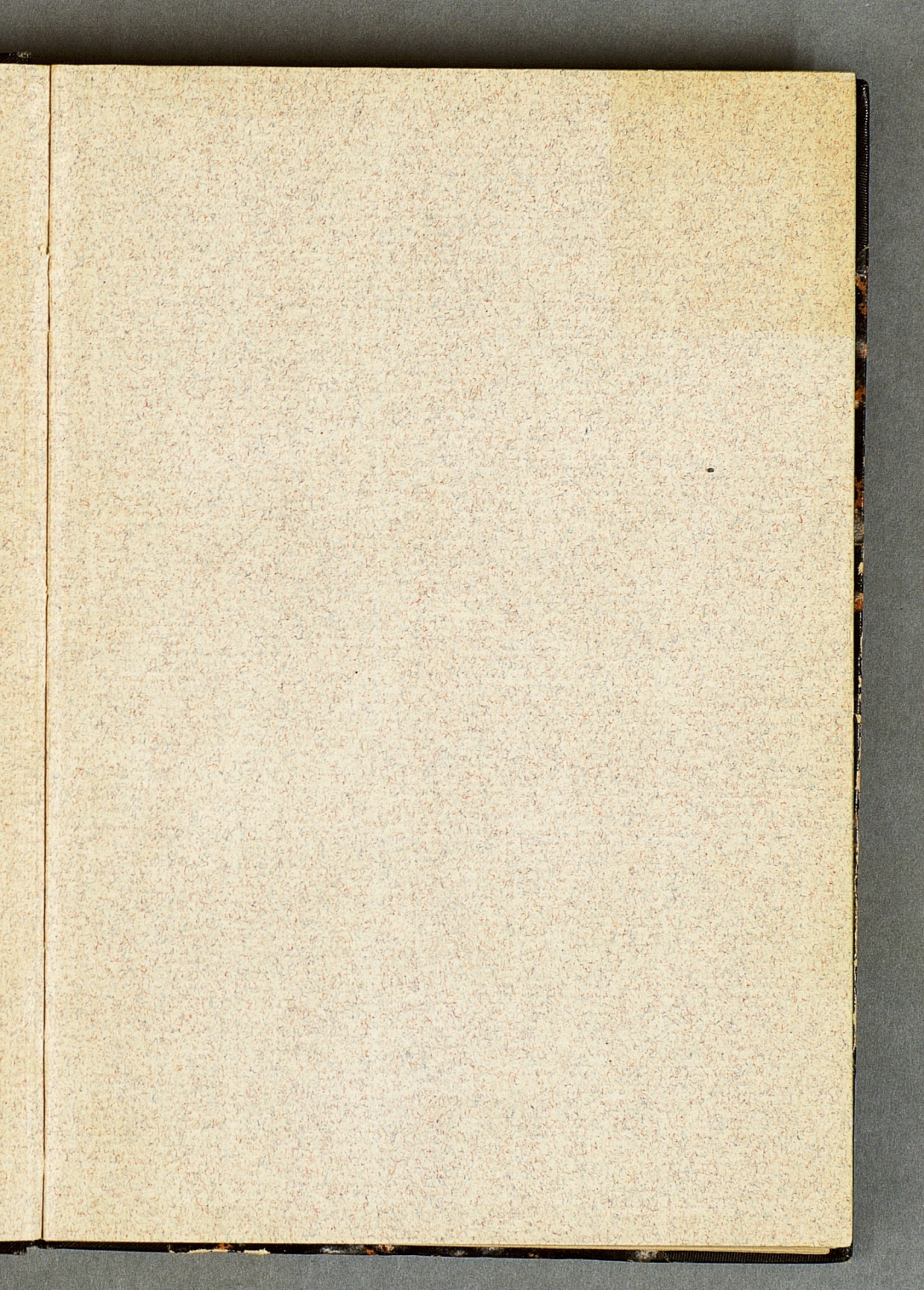
31

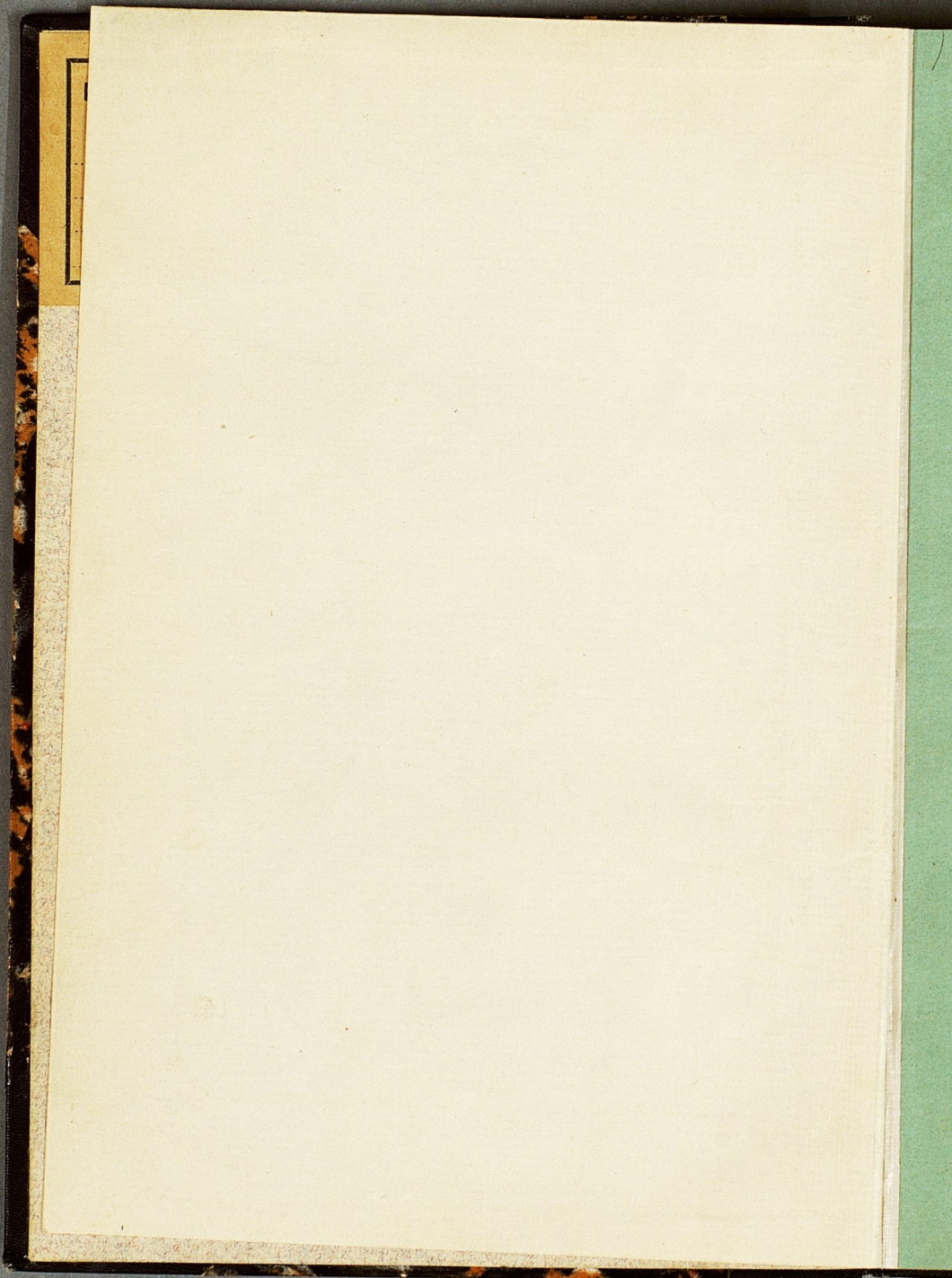
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Polit

ekon.

Allm.

Pat. Allen
o

BIDRAG TILL
FRÅGAN OM ÖFVERBEFOLKNINGEN
I

OM
FATTIGDOMEN
SÅSOM ORSAK TILL FÖR TIDIG DÖD

SAMT
NÖDVÄNDIGHETEN
AF NATIVITETENS INSKRÄNKNING

— x —
FÖREDRAG I MEDICAL SOCIETY I LONDON

AF
DR CHARLES R. DRYSDALE

— ❁ —

I KOMMISSION HOS
ESAIAS EDQUIST, UPSALA.

1880
Pris: 50 öre.

I Sveriges och Finlands boklädor har utkommit:

Billigaste Svenska Romanbibliotek.

1. **Öfversvämningen** af *Fr. Spielhagen*, 54 $\frac{3}{4}$ ark, 4 kr.

Denna roman af Tysklands mähända störste nu lefvande romanförfattare har väckt ett oerhördt uppseende i Tyskland. I romanens form och utan att afvika från dess karaktär lemnar den i flere afseenden en lefvande framställning af våra dagars Preussen, sådant Bismarcks politik, segrarne öfver fransmännen och krigsbyttets milliarder gjort det. Den väcker och underhåller det mest spännande intresse och kommer helt visst att blifva den mest lästa och omtalade af alla Spielhagens romaner.

2. **I Grefveslottet** af *Paul Heyse*, 6 ark, 50 öre.

Den genialiske författaren är en borgen för den lilla novellens värde.

3. **Ett Stamträd** af *Albany de Fonblanque*, 35 $\frac{3}{4}$ ark, 2:50.

Denna år 1877 i England utkomna roman har i de förnämsta engelska tidskrifter funnit berömmande anmälningar.

4. **Filips Äfventyr** af *W. M. Thackeray*, 59 $\frac{1}{8}$ ark, 5 kr.

I denna roman, en af den store humoristens mest berömda, finner läsaren en skildring af menniskor och menckliga förhållanden, hvilken uppbäres af en den äldaste menckokärlek och en till väsendets innersta gömmor och finaste skiftningar trängande menckokänedom.

5. **En Drottning Olyckor**, historisk roman i fyra delar från *Ludvig XIII:s* tid, af *Grefvinnan Dash*. Fri öfversättning från franskan. I. *Venus' bälte*. II. *En naturlig son*. III. *Följderna af en duell*. IV. *Nemesis*. Kostar endast 2 kr. 50 öre för 30 $\frac{1}{2}$ ark.

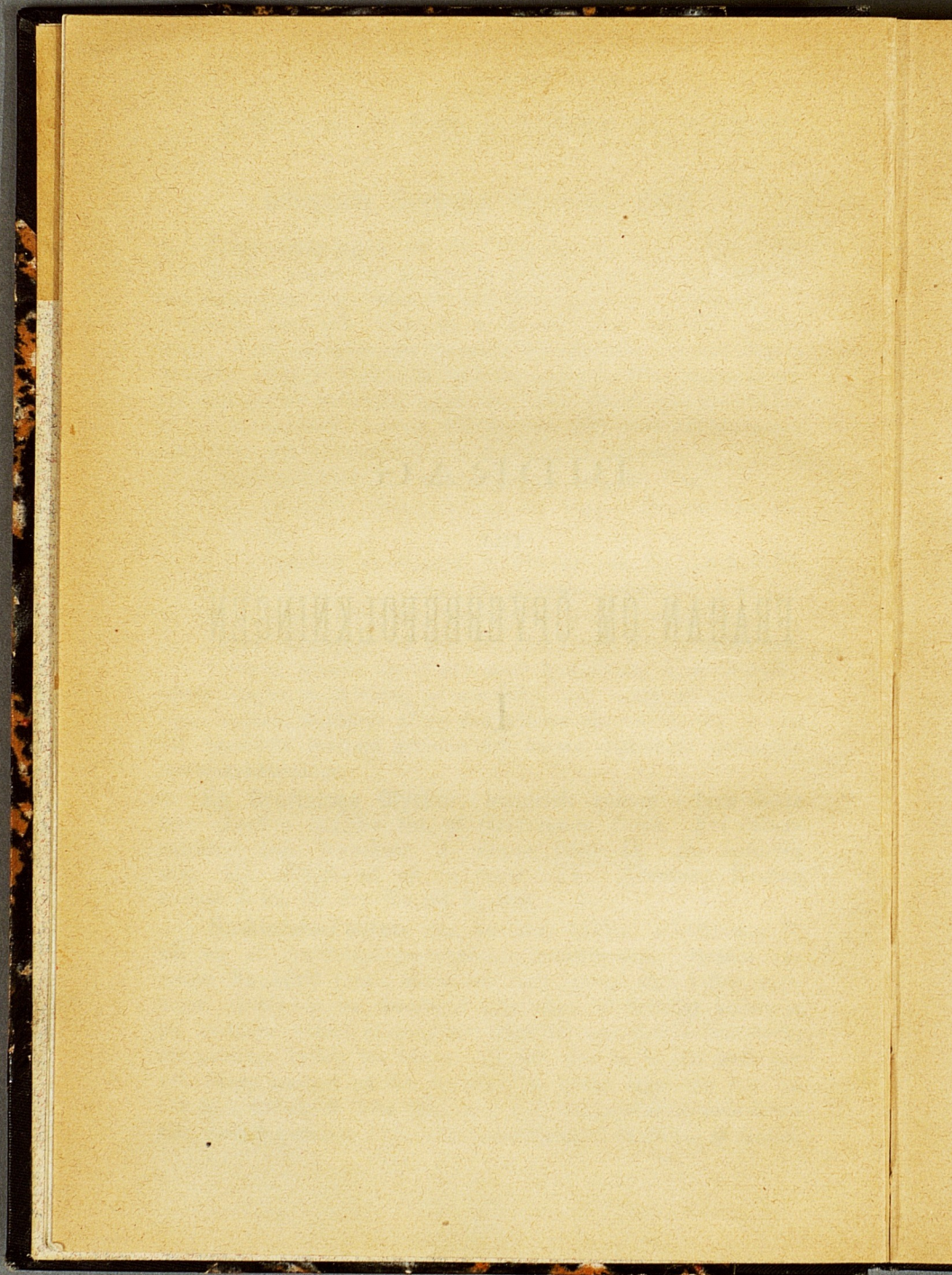
Smålands-Posten den 19 dec. 1878: »Grefvinnan D. var en af Frankrikes produktivaste författarinnor. Hennes romaner ha alltid funnit läsare och haft lyckan utgå i flere upplagor. Detta är nu visserligen icke något tillförlitligt kriterium på verkliga värdet af hvad hon skrifvit, men det bevisar dock, att publiken tycker om henne. Så till vida är ju allt godt och väl. Såsom namnet på den nu anmälda boken säger, för hon oss här in i Ludvig d. 13:s tidevarf, med van hand skildrande denna tids mest intressanta historiska personligheter, en *Maria af Medici*,

BIDRAG

TILL

FRÅGAN OM ÖFVERBEFOLKNINGEN

I

OM
FATTIGDOMEN SÅSOM ORSAK
TILL FÖR TIDIG DÖD
SAMT
NÖDVÄNDIGHETEN
AF NATIVITETENS INSKRÄNKNING

— x —
FÖREDRAG I MEDICAL SOCIETY
I LONDON

AF
DR CHARLES R. DRYSDALE

— — — — —
I KOMMISSION HOS
ESAIAS EDQUIST, UPSALA.

UPSALA 1880
ESAIAS EDQUISTS BOKTRYCKERI.

Inledning.

Det ges i den mensklige kulturhistorien otaliga exempel på, att äfven klart bevisade sanningar först efter lång tid erhålla det berättigade erkännande, hvilket, som man tycker, genast borde hafva kommit dem till del.

Så är också förhållandet med Malthus' lag om befolkningen. Det är nu öfver 80 år sedan denna lag först uttalades och det är först på sista tiden, som den börjar allmänt antagas.

Söker man efter orsaken till, att sanningar sålunda liksom behöfva "ligga till sig" för att vinna allmänt erkännande, så skall man visserligen ofta finna den deruti, att de i början endast af några få utvalde kunna inses; men lika ofta är or-

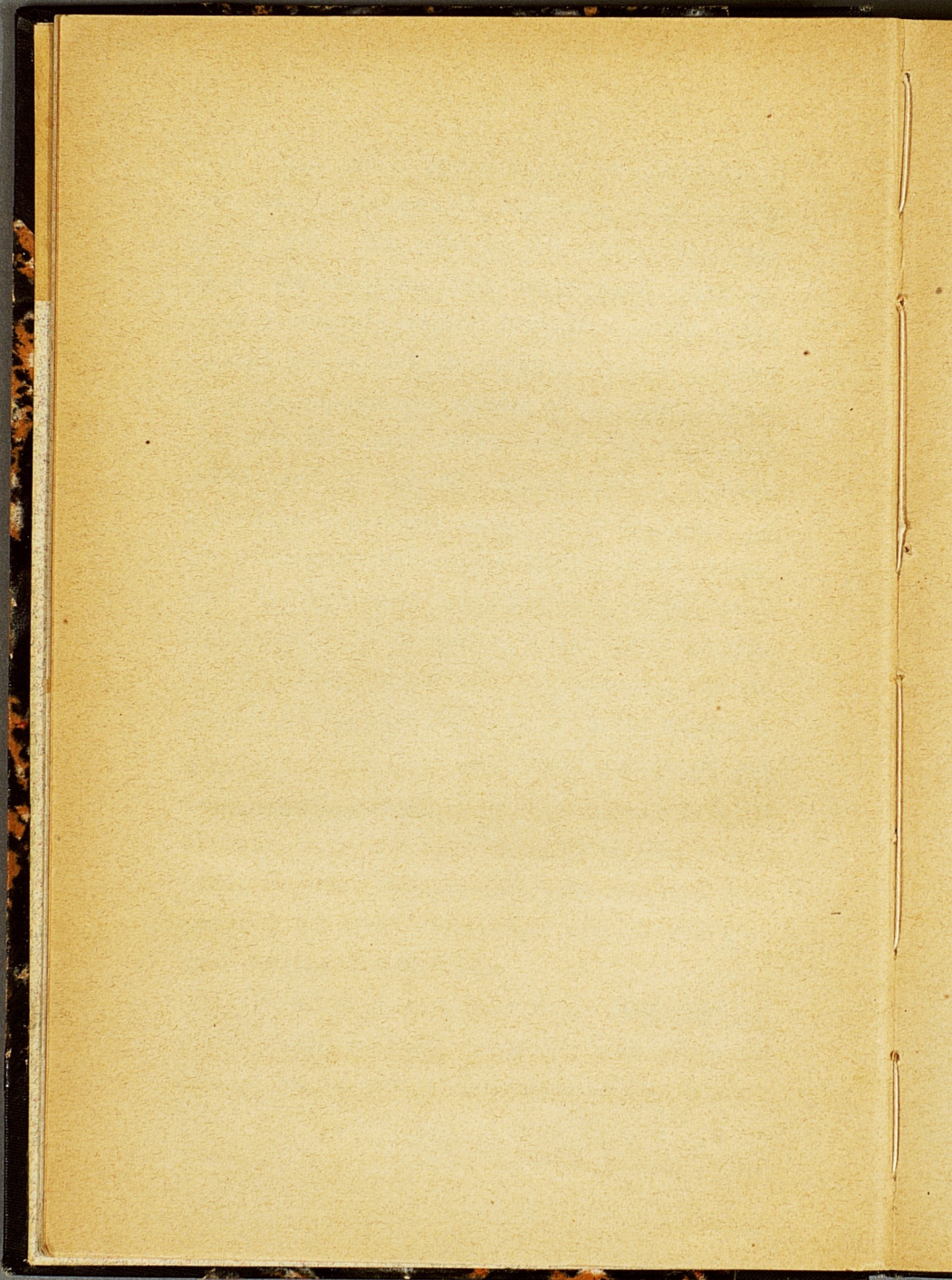
saken den, att sanningen och dess konsekvenser äro i praktiskt afseende obehagliga; att den t. ex. blottar ett missförhållande, om hvilket man icke inser, huru det lätt skall kunna afhjelpas. Och man drar då hellre en slöja öfver densamma och söker inbilla sig, att allting är godt och väl, endast man icke har det onda omedelbart i sin åsyn.

Gent emot Malthus' lag hafva nu utan tvifvel båda dessa orsaker gjort sig gällande; och detta skall, hvad beträffar den senare af dem, icke förvåna någon, som inser, huru man af okunnighet eller fördom varit hindrad från att se någon utväg att bringa den tillväxande befolkningens behof i öfverensstämmelse med dess tillgångar. Säkert är emellertid, att nästan alla nyare nationalekonomer af något anseende hylla Malthus' teori, och att i utlandet en liflig rörelse pågår, för att bringa vetenskapens resultat i detta afseende till allmän kännedom och sålunda göra dem verkligt fruktbärande.

Då äfven i vårt land denna fråga nyligen blifvit bragt å bane, torde det icke sakna sitt intresse att en sida af densamma belyses, hvilken

är en bland de viktigaste och tillika mest i ögonen fallande, nämligen *fattigdomen såsom den viktigaste orsaken till för tidig död*. Och då ett intressant föredrag om detta ämne för icke länge sedan hållits i Medical Society i London, hvilket föredrag finnes återgifvet uti Journal des Economistes, revue de la science économique et de la statistique för Mars 1880, samt till sina hufvuddrag i The Lancet för den 8 Nov. 1879, har man trott sig böra meddela detsamma i svensk öfversättning. Likaså har man ansett sig böra bifoga den diskussion som följde på föredraget, bland annat af det skälet, att åtskilliga af de invändningar, som dervid gjordes, kunna betraktas såsom typiska för dem man i allmänhet får höra i denna sak.

Öfversättaren.

Vid Medical Society's sammankomst den 27 Okt. 1879 ¹⁾ under presidium af dr Cockle, läkare vid Royal Free Hospital, höll med. dr C. R. Drysdale, läkare vid Metropolitan Hospital, medlem af Royal Chirurgical Society m. m., följande föredrag

Om dödligheten bland rike och fattige.

Under den långa följd af år jag har tjenstgjort såsom läkare vid åtskilliga barmhertighetsinrättningar i London har jag varit i tillfälle att iakttaga, att ett oerhördt antal sjukdomar och dödsfall inom de fattiga klasserna nästan uteslutande är att tillskrifva det svåra läge, i hvilket dessa klasser befinna sig, med hänsyn till an-

¹⁾ Enligt The Lancet hölls sammankomsten den 3 Nov. Öfvers.

skaffandet af föda, bostad, kläder och öfriga saker, som äro nödvändiga för helsans bevarande i ett nordiskt klimat. Jag är viss om, att samma iakttagelse ofta har blifvit gjord af alla läkare, som hafva mycket att göra med de fattigare klasserna; men jag tror, att man ända hittills har samlat allt för få noggranna statistiska uppgifter för att man klart skulle kunnat inse hvad jag för närvarande är benägen att tro, nämligen att fattigdomen, hvilken har sin grund i låga arbetslöner, är den ojämförligt viktigaste orsaken till för tidig död och det förnämsta hindret för alla förbättringar i helsovården.¹⁾

1) Af samma mening synes Oesterlen vara, att sluta af följande omdöme om ett hans arbete:

”Angående Oesterlens handbok i den medicinska statistiken vill jag slutligen tillägga, att författaren synes med mycket omdöme använda det flitigt hopsamlade materialet och anser ingalunda statistiken i sin närvarande utveckling kunna besvara alla möjliga frågor. Men hvad han öfver hufvud taget anser statistiken hafva utrönt och hvad som kan sägas utgöra den röda tråd, hvilken genomlöper hela hans arbete, det är, att dödlighetens och nativitetens storlek beror på summan af de subsistensmedel, som stå en befolk-

Det är en otvifvelaktig sanning, att sedan 3 eller 4 sekler tillbaka dödligheten har mycket minskats i de Europeiska staterna. Detta påstående är tillräckligt bevisadt, då man får veta, att i staden Genève den sannolika lifslängden, d. v. s. den ålder, som *hälften* af de födda uppnådde, i sextonde seklet icke öfverskred 5 år, under det medellifslängden vid samma tid var blott 18 $\frac{1}{2}$ år. I 18:de seklet hade sannolika lifslängden höjt sig till 27 $\frac{1}{2}$ år, medellifslängden till 32 $\frac{1}{2}$ år. England erbjuder oss ett liknande skådespel: dödligheten minskas hastigt under de första årtiondena af innevarande sekel; men det är anmärkningsvärdt, att de sista 30 eller 40 åren icke förete någon påfallande minskning. Och

ning till buds. Saknas dessa, så måste dödligheten stiga, det må föröfrigt förhålla sig huru det vill med en mängd af de factorer, som läkarne i allmänhet anse såsom sjukdomsorsaker. Ju högre välstånd och sedlighet, desto mer aftaga dödsfallen bland barn och yngre personer, under det att de sjukdomar, som bero på ålderdomssvagheter, tilltaga och lifvets naturliga utlocknande blifver allt mer vanligt." *Hedenius*, Om den medicinska statistiken, Upsala läkareförenings förhandlingar, första bandet, andra upplagan s. 375. *Öfvers.*

likväl hafva vi icke under någon föregående period af vårt folks historia sett så mycket kapital, arbete och intelligens nedlagdt på dränering och renhållning af våra städer.

Låtom oss taga London till exempel. Oakadt alla framsteg, som nyligen gjorts i denna beundransvärdt sunda stad, finna vi år 1856 en dödlighet af 22.2 på 1000 invånare, år 1876: 22.3 och 1877: 23 (Vacher).

Om vi betrakta hela England, finna vi (såsom dr Fergus uppvisade vid British Medical Association's möte i Cork), att dödligheten i England och Wales är exakt densamma, näml. 22.35 på 1000 inv. under hvart och ett af decennierna 1841—50, 1851—60, 1861—70.

Den punkt, som jag nu vill framhålla och som jag skall söka belysa, är följande: Den stora orsaken till att någon minskning i dödligheten hos oss icke kunnat åstadkommas, är den oerhörda fattigdomen, hvilken för närvarande liksom under alla tider är hufvudkällan till för tidig död i alla civiliserade länder. M. Viller-més, den bekante läkaren i Paris, och flere af hans medarbetare i *Annales d'hygiène publique*

hafva framlagt märkliga fakta såsom bevis för detta påstående. Sålunda finner man, att i Frankrike inom åldersgränserna 40—45 år dödligheten inom de välmående klasserna är 8.3 på tusen, men inom de fattiga 18.7. Med andra ord: vid denna ålder dö 2 $\frac{1}{2}$ gång så många fattiga som rika. I Paris dog från 1817 till 1836 årligen en invånare på 15 i det 12:te arrondissementet, som hufvudsakligen bebos af de fattiga, men blott 1 på 65 i det 2:dra arrond., som hufvudsakligen bebos af de rika.

M. J. Garnier omtalar, att år 1857 medelåldern i vissa kvarter i Manchester var endast 17 år, under det att den i andra kvarter var 42 år. Dr Villermés har för omkr. 30 år sedan visat, att medellifslängden för linneväfvarnes barn i Mühlhausen var omkring 1 $\frac{1}{2}$ år under det den för handtverkarnes barn steg till 26. Mr Edwin Chadwick, föreståndare för helsovårdsbyrån i England, gaf mig förra året i Paris en broschyr, som han författat, daterad 1847: "Om daglönarnes bostäder", i hvilken han hade understrukit följande ställe, som är egnadt att bestyrka mitt påstående: "En dödlighets-

tabell, grundad på medeltalet dödsfall bland en hel befolkning, är utan undantag vilseledande. Så t. ex. hafva vi utgått från en indelning af London efter distrikt; men i dessa distrikt finnas väl underhållna hus, der dödligheten icke öfverstiger 11.3 pr 1000, under det att i andra hus tillhörande samma distrikt dödligheten stiger ända till 38 på 1000. Ett medeltal af dessa båda skulle innebära ett fördöljande af dessa olika vilkor för existens. Man berättar oss nu, att i vissa delar af London den årliga dödligheten är mer än 50 på 1000."

Mr Chadwick hänvisar derefter till ett viktigt dokument, som blifvit framlagdt af helsovårds-kommissionen i London för år 1843, ett år, då den allmänna dödligheten var 24 på 1000, och i detta dokument läsa vi: "Ett studium af den allmänna formen för redogörelserna angående dödlighetsförhållandena i alla klasser skall visa oss, huru föga nyttiga upplysningar vi kunna erhålla af dem i jämförelse med dem, som följande årsredogörelse lemnar:

	Antal dödsfall till följd af epidemier i % af alla dödsfall inom hvarje klass.	Förh. mellan dödsfall bland barn under 1 års ålder och antalet födda under året.	Dödsfall bland barn under 10 år i % af hela antalet dödsfall inom hvarje klass.	Medelålder vid alla dödsfall af män, qvinnor och barn.	Medelålder vid alla dödsfall öfver 21 år.
15 De högre och mera vilråenede klasserna och deras familjer:	6.5	1:10	24.7	44	61
Handelsmän, krämörer och deras familjer:	20.6	1:6	50.4	23	50
Daglönare, handverkare och deras familjer:	22.2	1:4	54.5	22	49

Dessa viktiga statistiska uppgifter kunde vara tillräckliga för att bevisa mitt påstående, att den genom låga löner förorsakade nöden är den viktigaste orsaken till förtidiga dödsfall. Men ännu mera slående äro såsom jag tror de fakta, som nyligen publicerats af C. Ansell junior. För några år sedan företog sig mr A. i egenskap af aktuarie för ett lifförsäkringsbolag i London det oerhörda arbetet att medels utskickade cirkulär samla upplysningar om icke mindre än 48044 barn inom de förmögnare klasserna i England och Wales. Dessa barn tillhörde jurister, läkare, prester, adelsmän och egendomsegare. År 1874 publicerade han sitt märkliga arbete: "Statistik öfver de högre och mera välmående klasserna". Jag skall anföra några utdrag derur, som hänföra sig till mitt ämne.

Mr A. visar, att af 1000 barn inom de förmögnare klasserna i England dö under 1:sta lefnadsåret blott 80.45. För hela Englands befolkning är enligt Registrar Generals rapport dödligheten under första lefnadsåret omkr. 150 på 1000. Denna siffra stiger för Liverpool till 188. Antalet dödsfall, som helsovårdskommissio-

nen uppger för daglönarnes klass i London, är 250 på 1000 under den spädaste barndomen, och i några städer stiger dödligheten bland de fattigas barn till 330 ja ända till 500 på 1000 (så är förhållandet i Berlin och andra städer i Tyskland, der antalet födda öfverstiger 40 på 1000 invånare. Stille). — Ansell visar sedermera, att i åldern 1—5 år falla bland de förmögna 46,84 dödsfall på 1000 barn, bland hela befolkningen 113.69.

Af 100000 födda öfverleva bland de rika 80000 en ålder af 21 år emot 65750 bland hela befolkningen. Mellan 20 och 40 år dö 125.65 på 1000 bland de förmögna, 124.17 bland hela befolkningen¹⁾, mellan 40 och 60 år äro siffrorna 147,74 för de förmögna, 168.76 för de fattiga.

Enligt Ansell's tabeller är medelåldern vid döden f. n. 55 år bland de förmögna klasserna i England och Wales; denna siffra är mycket högre än den af helsovårdscommissionen för år

¹⁾ Här föreligger utan tvifvel ett tryckfel, enär ju dessa siffror just skulle bevisa, att dödligheten bland de fattiga är större än bland de rika.

1843 uppgifna, som är 44 år. Enl. A:s tabeller uppnå af 100000 barn af de förmögna klasserna 53398 en ålder af 60 år; enl. Farr endast 36983.

År 1873 dogo i England och Wales 368179 personer, som icke uppnått 60 års ålder. Ansell beräknar, att om dödligheten bland befolkningen i sin helhet hade varit lika obetydlig som inom de förmögna klasserna, så skulle icke mer än 226040 personer hafva dött. Under ett enda år har således fattigdomen tillintetgjort 142130 människolif ensamt i England och Wales.

Den officiella statistiken öfver Nya Zeeland har helt nyligen lemnat en slående bekräftelse af denna mr Ansell's beräkning. Arbetslönerna och kapitalafkastningen äro sedan några år till baka mycket höga i detta land (36—48 shillings i veckan för en simpel arbetskarl). Priset på kött har icke varit högre än 3 pence skålpundet; priset på hvete icke mer än 3 shillings busheln, så att äfven den minst skicklige arbetare har kunnat förskaffa sig och sin familj föda, kläder och husrum i öfverflöd.

Också har Nya Zeeland med en mycket hög

nativitet den nästan otroligt låga dödligheten af 12.5 på 1000. Detta resultat är naturligtvis framför allt att tillskrifva frånvaron af fattiga och illa närda människor i detta land.

Om England och Wales hade samma dödlighet, skulle 230000 människolif räddas hvarje år.

Jag antager, vare det sagdt i förbigående, att dessa siffror må hända skola kunna öfvertyga sådana personer, som betrakta alkohol såsom hufvudorsaken till tidig död och flertalet olyckor i detta land, att de betydligt öfverdrifva en eljest viktig sanning. Det är sannolikt, att arbetaren på Nya Zeeland förbrukar lika mycket, ja t. o. m. mera af denna s. k. öfverflödsvara än han någonsin gjorde i sitt hemland¹⁾ och likväl lefver han der nästan dubbelt så länge som här.

Mr d'Espine anmärker i Annales d'hygiène, att den s. k. lifsfarligheten af vissa handverk blott är ett annat namn på fattigdomen, och dr Thouvenin kommer i en artikel öfver handverkens inflytande på helsan till den slutsatsen,

¹⁾ För detta påstående lemnar dr D. inga bevis, och det bestrides också under den följande diskussionen.

att med undantag af sådana sysselsättningar, som att härfla och karda silke och bomull eller stöta blyhvitt och ett par eller tre andra, de industriella förrättningarna icke direkt utöfva skadlig inverkan på arbetarens helsa. Han tillskrifver försämringen af arbetarnes helsa i städerna och den ökade dödligheten bland dem deras dåliga bostäder, deras ärftliga sjukdomar, hudsjukdomar, veneriska och tuberkulösa affektioner, öfverdrifvet och för tidigt arbete, otillräcklig och olämplig föda, deras oregelbundna lefnadssätt, innan de äro fullvuxna, samt i sista rummet dryckenskapen.

Summan af alla dessa orsaker är blott ett annat namn på fattigdomen. D'Espine visar också (hvilket äfven bekräftas af min egen erfarenhet under flere år vid North London Consumption Hospital), att dödsfall till följd af tuberkulösa sjukdomar i de rika klasserna uppgå till 68, bland de fattiga till 230 på 1000 dödsfall; dessa sjukdomar grundläggas också ofta genom dålig näring under den späda åldern. På samma sätt uppträder enligt sir William Jenner rachitis framför allt bland de illa närda barnen till sådana fattiga, som ega stora familjer.

Hvad beträffar lungspot, så har dr Edw. Smith på grund af de frågor, som han riktade till 1000 af sina patienter, funnit, att antalet syskon i deras familjer har varit i medeltal 7.5. Man inser lätt, att den dåliga föda, som i barn-
domen kom dessa barn till del, gynnat tillväx-
ten af det sjukdomsfrö, som slutligen utvecklats
till lungspot.

I en artikel rörande de arbetande klasser-
nas föda har Edw. Smith såsom resultat af sina
mödosamma undersökningar uppvisat, att siden-
arbetarnes föda icke kostade mer än 2 sh. 2
pence i veckan, skraddarnes 2 sh. 7 pence, lin-
neväfvornes 2 sh. 6 $\frac{1}{2}$ pence, handskmakarnes
2 sh. 7 $\frac{1}{2}$ pence. Han sammanfattar resultatet
i följande ord: Ingen af de undersökta klasser-
na företer någon högre grad af helsa. De minst
välmående äro handskmakarne, skraddarne och
linneväfvorne. Den kostnad de i medeltal kunde
använda på sin föda var för liten att kunna för-
läna helsa och styrka. "Jag är glad att se, att
några af de mest kompetente medlemmarne af
vår profession börjat sysselsätta sig med denna
fråga." Så yttrade dr Rabagliati från Bradford

vid en sammankomst detta år i Cork af British Medical Association: "Man får ofta höra talas om, att nästan alla eller mer än hälften af sy-skonen i stora familjer dö i barndomen. Särskildt är detta förhållandet bland de fattiga. Jag har dagligen haft sådana exempel för ögonen."

Jag tror mig genom dessa siffror hafva tillräckligt visat, att fattigdomen är den förnämsta orsaken till för tidig död i gamla kulturländer. Om vi i någon anmärkningsvärd grad vilja minska dödligheten i vårt land, böra vi således icke längre nöja oss med dräneringsförslag eller förslag till mönsterboningar, afsedda för några familjer, som skola lefva der med de skattskyldigas understöd. Jag tror, att hvar och en, hvilken i likhet med mig är öfvertygad om betydelsen af dessa siffror, icke skall tveka att uppriktigt tillstå, att vi för att kunna varaktigt minska dödligheten böra söka minska nöden, hvilken grinar emot oss ur hvarje vrå, t. o. m. i våra rikaste städer.

Det tillhör icke mig att här säga, huru denna sak skall utföras. Det är tillräckligt att an-

tyda, att sjukdomens diagnos sedan länge är gjord. Fattigdomens orsak har länge varit känd.

Den verkliga orsaken till missförhållandet mellan betalning för arbete och priset på livsmedel i vårt land, jämfördt med kolonierna, ligger endast i det faktum, att åkerbruket i ett nybygge icke står under ett så starkt tryck. Om vi således kunde nedsätta vår nativitet från dess nuvarande siffra af 36 på 1000 till 26 på 1000, som är Frankrikes siffra¹), och om dessutom emigrationen under någon tid fortföre i

¹) Om Frankrikes befolkningsförhållanden finner man i *Stille, Die Bevölkerungsfrage*, Berlin 1879, några mycket intressanta upplysningar, af hvilka ett kort sammandrag här må meddelas:

1. Intet annat land i Europa företer ett så gynsamtt förhållande mellan de produktiva och icke produktiva åldersklasserna som Frankrike. Om till de förra räknas alla invånare mellan 20—60 år, till de senare alla, som äro under 20 eller öfver 60, så finnas på 100 af de förra i Frankrike 86.18 af de senare; i Nederländerna 101.45, Sverige 101.65, Storbrittanien 111.32, Holstein 109.95, Förenta Staterna 127.48. (Dr Stille beklagar, att han saknar uppgifter om Tyskland i detta afseende.)

dess nuvarande utsträckning, skulle prisen på kött och spanmål hastigt falla, och de skulle här kunna bli lika låga som i våra mest blomstrande kolonier. Vår dödlighet skulle då hastigt

2. I Frankrike är medelåldern bland de lefvande högst, näml. 36.06 år. I Holland är den 27.76, i Sverige 27.66, St. Brittanien 26.56, Holstein 26.52, För-
 enta Staterna 23.10. Också uppnår i Frankrike ett större antal menniskor hög ålder än i något annat land. Af 100 döda voro af mer än 60 års ålder: i Frankrike 36, Schweitz 34, England 30, Belgien 28, Würtemberg 21, Preussen 19, Österrike 17. (Som uppgift för Sverige saknas, har öfvers. med tillhjälp af *Några grunddrag af Sveriges befolkningsstatistik* beräknat motsvarande siffror och funnit för åren 1841—60: 28.7, för 1861—75: 28.5.)

3. Frankrike har att uppvisa de största siffrorna för antalet ingångna äktenskap och för äktenskapens långvarighet, samt en jämförelsevis låg för antalet födda oäkta barn.

4. Utvandringen är i Frankrike mindre än i nästan hvarje annat land i Europa.

5. Frankrike företer den långsammaste folkökning bland alla kulturstater.

6. I Frankrike är också nativiteten minst. Der kommer årligen en födelse på 36, under de sista å-

minskas och kunde slutligen nedgå till 12 på 1000, hvilket enligt mr Chadwick är dödlighets-siffran för de välmående klasserna i vårt land.

Jag påstår således (för att begagna mig af sir Henry Thomsons uttryck), att vår ladugård är proppfull af människoboskap, och att detta är den enda verkliga orsaken till den förut omnämnda stora dödligheten i våra städer; och jag

ren t. o. m. på 38 invånare. Motsvarande tal äro för Sachsen 25, Preussen 25, Holland 29, Österrike 26, England 30, Sverige 31.

Enligt *Hellstenius, Studier i jemförande befolkningsstatistik*, s. 98, komma på 100 äktenskap följande antal barn:

I Nederländerna	488.
„ Norge	470.
„ Preussen	460.
„ Bayern	455.
„ Sverige	452.
„ Sachsen	435.
„ England	433.
„ Belgien	423.
„ Danmark	418.
„ Frankrike	346.

Öfversättaren.

vidhåller, att så länge det engelska folket fortsätter att föröka sig med 362923 själar såsom år 1877 eller att hafva en årlig nativitet af 36 på 1000, är det fåfängt att vänta sig något godt af våra dräneringsförslag eller öfriga företag i offentlig helsovård. Det skall alltid finnas usla kyffen, så länge arbetarne hafva allt för låga löner för att kunna skaffa lämpliga bostäder åt sin allt för talrika afföda.

I nästan alla länder är de fattiga klassernas fruktsamhet mycket större än de rikas. I Paris t. ex. är antalet födda 1 på 32 i de rika kvarteren, i de fattiga 1 på 26. De fattiga klasserna, som äro mindre bildade, äro också mindre kloka och följa mer sina drifter. Också nedmejas de af det, som på den nyare vetenskapens språk kallas kampen för tillvaron, en strid, hvars betraktande, om det gäller de öfriga djuren, kan vara ett ämne af högt intresse för filosofen, men med hvilken jag ödmjukt förklarar, att hvarken läarkonsten eller den sanna moralen kan förklara sig tillfredsstäld, när den gäller människorna.

Mr von Houten omtalar i en hithörande afhandling, att det i Holland finnes 2 regioner, i hvilka dödligheten bland barn är betydligt olika. I södra Holland, Rotterdam med omgifningar och Zeeland, visar det första lefnadsåret den stora dödligheten af 316 på 1000 födda. I denna del af Holland är nativiteten mycket stor och familjerna stora. I Gröningen åter, der familjerna äro mindre, sjunker dödligheten bland barnen till 104 på 1000. I de kvarter i Paris och andra franska städer, der dödligheten är minst, är nativiteten mycket låg. — År 1878, då jag var vice president vid den internationela helsovårdskongressen i Paris, erfor jag, att 61 läkare af högsta anseende från Paris, Bordeaux och Lyon tillsammans icke hade mer än 109 barn, hvilket är mindre än 2 i hvarje familj. Detta är regel i de välmående franska familjerna, och naturligtvis är dödligheten mycket låg bland barn, som till följd af sitt ringa antal kunna omsorgsfullt uppfödas. Jag sluter således, att enda sättet att minska dödligheten i gamla stater, sådana som vår egen, är att minska nativiteten, till dess priset på lifsmedel hos

oss blir lika lågt som i de fruktbaraste af våra kolonier.

Efter föredragets slut anmärkte presidenten, att dr Drysdale hade uppläst en intressant afhandling öfver ett ämne af stor vigt och uppmanade föreningens medlemmar att diskutera frågan.

Dr Routh, läkare vid Samaritan Hospital för qvinnor, yttrar, att han är fullständigt ense med dr Drysdale rörande de siffror som bevisa, att fattigdomen är en orsak till för tidig död. Men fattigdomen är icke den förnämsta orsaken, utan det är de fattiga klassernas vanor, som förorsaka deras större dödlighet. Det finnes icke något land, der människorna inom de arbetande klasserna äro så dåliga som här. Så t. ex. har talaren i hela sitt lif aldrig mottagit en vittnen af någon individ af denna klass. De äta och dricka i allmänhet upp allt hvad de förtjena. Sedan sällar sig mannen till någon förening, och arbetar så litet som möjligt. De fördömda grundsatser, som inplantas hos dem i deras "trades

unions", äro industriens förderf. Huru skicklig en arbetare än må vara, är han tvungen att icke taga högre lön än den minst skicklige. Ett barmhertighetssällskap i Manchester har funnit, att när modern verkligen erhåller det nödvändiga underhållet för sin familj, minskas dödligheten bland barnen¹). Det göres inga strejker i de högre klasserna, och många af de närvarande gentlemännen arbeta 15 timmar om dagen. Tron I väl, att en arbetare gör detta efter? Nej, de arbeta blott 8 timmar om dagen. T. o. m. under strejkerna dricka arbetarne. Om de bättre klasserna följde samma grundsatser, skulle deras medlemmar hafva lika kort lifstid som arbetarne. Slutligen påträffas den största dödligheten bland drinkare. Bristen på snygghet är också en viktig orsak till för tidig död. Äta, tvätta sig och sofva, allt detta sker i samma kammarer²). De fattiga hafva ingen idé om ventilation;

¹) Denna upplysning, som just icke innebär något öfverraskande, tyckes snarast utgöra ett stöd för dr Drysdales åsigter.

Öfvers.

²) Denna "dåliga vana" bland de fattiga torde vara ganska förlåtlig i de många fall, då de icke hafva mer än ett rum.

Öfvers.

det luktar förfärligt i deras bostäder. Dr Drysdale förklarar nybyggarnes i Nya Zeeland större lifslängd ur deras bättre föda; men den kvantitet starka drycker, som der förtäres, är obetydlig; och dessutom är Englands klimat farligt för späda barn. Dödligheten ökas här alltid vid kall väderlek. Dödligheten i Frankrike är visserligen större i de lägre klasserna än i de högre, men priset på lifsmedel är högre i Paris än i London. Kan man verkligen sätta tro till dr Drysdale's förklaring, att ringa nativitet är det stora läkemedlet mot fattigdomen gent emot det ofta upprepade yttrandet af "Registrar general", att en hastig befolkningstillväxt är bästa beviset på ett lands välmåga?¹⁾ Är det sannolikt, att dödligheten skulle aftaga, om vi efterliknade fransmännen och frivilligt inskränkte vår afkomma i äktenskapet? Gud har gjort fattigdomen till en naturlag för menskligheten, men nöden för-

¹⁾ Hur sofistiskt detta (för öfrigt ej ovanliga) resonemang är, behöfver väl knappast påpekas. Lika gärna kunde man påstå, att emedan ett dyrbart lefnadssätt i allmänhet är ett tecken till rikedom, det också skulle vara ett medel att samla rikedom. *Öfvers.*

orsakas af arbetarnes dåliga vanor. Talaren blef en natt kallad till en fattig qvinna, som höll på att föda. Han fann ett rum utan möbler, en familj utan bröd. Qvinnan födde trillingar och fick sedan understöd af drottningen. Talaren gaf familjen något lifsmedel, men hörde, att mannen var med om en strejk, och sade till honom: "hvad skulle ni göra, om också vi läkare strejkade?" Mannen svarade: "strejker äro nyttiga; man behöfver endast göra strejk för att fylla sin ficka." Talaren tror, att hvarje efterliknande af fransmännen, som går ut på att hindra alstrandet af barn inom äktenskapet, är o-moraliskt.

Mr Paramore tror, att en talrik och välmående befolkning är källan till en nations storhet. Barnen förljufva hemmet och kunna icke vara för många. Han har iakttagit, att flere lysande snillen hafva utgått ur ett fattigt och eländigt hem, och dessa skulle icke hafva kommit till verlden, om deras föräldrar hade tänkt på att begränsa sin familj. Alla människor äro glada öfver att få barn. Talaren är det sjelf och är öfvertygad om, att dr Drysdale också är

det. Under de 3 sista åren har talaren fått 3 barn och är lycklig att kunna omtala detta. Svårigheten ligger icke i antalet barn, utan i den oförnuftiga och omoraliska uppfostran, som tusentals föräldrar gifva sina barn. Sålunda förslösas årligen 150,000,000 pund sterling på starka drycker. Talaren är förvånad öfver att dr Drysdale, som har ifrat så mycket mot missbruket af alkohol, icke inser, att dryckenskapen är den stora källan till socialt elände.

Dr Crisp är hvarken ense med *Dr Drysdale* eller *Dr Routh*. Fattigdomen är enligt hans åsigt icke orsaken till för tidig död. Under belägringen af Paris var lifslängden der större än förut. I Surrey lefde arbetarne, när de ej hade mer än sju shillings i veckan, bättre än de fattiga i London, som hade större inkomster. De åto icke kött mer än en gång i veckan. I städerna har man dåliga vanor, man berusar sig ofta, men talaren tror ej, att fattigdomen i och för sig är orsaken. Så t. ex. hafva krögare och slagtare kort lifstid.

Dr Heywood Smith säger, att en stor del af dödligheten bland de fattigas barn bör tillskrif-

vas den omständigheten, att dessa barn äro öfverlemdade åt sig sjelfva. De, som kunna aflöna en barnflicka, få sina barn bättre omhuldade; till följd hvaraf deras barn blifva vid lif. Vidare gå de fattiga ofta under, emedan de föredraga att löpa risken af en operation, som de icke skulle underkasta sig, om de vore förmögna. Hvarje krämpe är hos de fattiga ett så stort hinder för utöfvandet af deras yrke, att de föredraga risken af sådana operationer framför att förblifva oförmögna till arbete. Om man uppbygde många sådana bygnader som de i Peabody, så skulle man genom den omsorg, som der kunde egnas barnen, minska faran för död under den späda barndomen. Talaren tror också, att tanken att frivilligt minska barnens antal är omoralisk. Det fins enligt hans åsigt ett annat botemedel, nämligen utvandring. Om staten uppgjorde ett förslag till utvandring i stor skala, skulle det icke längre finnas för mycket folk.

Dr Haviland Hall vill blott göra en anmärkning. Utvandring synes honom vara ett vanmäktigt medel mot fattigdomen; ty den af-

lägsnar de kraftigaste invånarne och lemnar de svagaste kvar.

Dr Woakes säger, att om *dr Routh* hade rätt, så borde vi helt enkelt skjuta åt sidan alla *dr Drysdale's* höga problem; detta vill talaren icke vara med om. Ämnet synes honom väl värdt uppmärksamhet. *Dr Routh* påstår, att det föreslagna botemedlet ej kan göras till föremål för erfarenhetsrön; talaren har dock gjort dylika rön i några mycket stora familjer. Han har känt en män, som hade nära 20 barn med fyra hustrur. Flera af dessa hustrur hade således blifvit offer för det omåttliga framalstrandet och det ständiga arbetet för uppfostrandet af barn. Qvinnorna hafva rättighet att få ett ord med i laget, då man vill afgöra, om familjerna böra vara så stora, som det behagar slumpen att göra dem. Talaren tror, att klokheden i detta fall långt ifrån att vara omoralisk, såsom *dr Routh* tror, är i hög grad sedlig.

Mr Gould tror, att *dr Drysdale* icke har gått nog långt, då han betraktar fattigdomen såsom förnämsta orsaken till dödligheten. I de stora städerna gäller detta, ty fattigdomen för-

orsakar der den trångboddhet och brist på renlighet, som de förmögna klasserna undgå. Men utom fattigdomen finnas många andra orsaker till tidig död. Ett lefnadssätt i öfverenstämmelse med helsolärans lagar är den viktigaste grundvalen för ett långt lif. Talaren är ledsen öfver att höra klokheten att inskränka familjerna stämplas såsom omoralisk. Detta påstående är lösligt och har ingen mening. Det vore mycket bättre, om man ville förklara för oss, i hvilket afseende inskränkning af familjerna är skadlig och olycksbringande för samhället, än att man helt enkelt ger den en förklenande benämning.

Dr Rogers är en ifrig anhängare af *dr Rouths* och *Heywood Smiths* idéer. Han tror icke, att det är orätt att gifva en stark känsla ett starkt uttryck. Talaren har lefvat länge och protesterar mot förslaget att begränsa familjerna till tre eller fyra barn. Hvad beträffar fattigdomen, så är den utan tvifvel roten till det onda, som *dr Drysdale* har antydt. Om denne kunde föreslå ett annat botemedel än inskränkning af familjerna, så skulle talaren af allt hjerta förena sig med honom. Utan att vara "tutotaller" (ab-

solutist) tror talaren dock, att dryckenskapen är den stora orsaken till fattigdomen; ty alkoholen är till ingen nytta inom vår organism.

En medlem af sällskapet tror, att dödligheten bland barnen mycket beror på föräldrarnes okunighet och på olämplig föda. Detta inser man af det faktum, att i England de fattiga ej kunna vara utan bröd och fläsk; i Skottland uppföder man barnen ganska bra med hafregrynsgröt.

Uppmanad att besvara de gjorda anmärkningarna, tackar *dr Drysdale* hjertligt sällskapet för det humana sätt, hvarpå man har mottagit och diskuterat hans åsikter. Det är ett på en gång lustigt och lärorikt faktum, att hans förnämste motståndare *dr Routh*, *Heywood Smith* och *Rogers* befinnas vara framstående accouchörer (skratt). Man bör kanske göra afseende på denna omständighet och tro, att de mer än många af deras ämbetsbröder hafva sett de olyckor, som följt på försök att hindra framfödan af barn. Talarens statistiska uppgifter synas honom tydligt bevisa, att fattigdomen är hufvudorsaken till för tidig död; alla, som hafva studerat detta ämne, veta, att det nu mera an-

ses som ett axiom, att hufvudorsaken till fattigdomen och låga aflöningar består i en för snabb folkökning d. v. s. allt för stora familjer. Hvar till tjenar det då att såsom dr Routh beklaga sig öfver det "omoraliska" i inskränkningen af denna allt för stora nativitet, som icke åstadkommer någonting annat — statistiken visar det — än att sända barnen till kyrkogården. Sedlighet är det handlingssätt, som leder till helsa och lycka. Talaren förbehåller sig den naturliga rättighet, som tillkommer alla förnuftiga varelser, att få stödja alla sina bevis på erfarenheten eller på vetenskapen (applåder), utan att fråga det minsta efter de teologiska fördomar, som innehållas i böcker, skrifna för två tusen år sedan, eller ännu längre tillbaka. Nittonde århundradets erfarenhet är för visso mycket större än den, som fans i verdens barndom. Till dr Paramore såväl som till dr Routh vill talaren svara, att Irlands exempel, hvilket land år 1847 räknade $8 \frac{1}{4}$ million invånare, hvaraf nära 3 millioner sedan dess hafva försvunnit genom döden, utflyttning o. s. v., är ett ytterligare bevis derpå, att invånarnes talrikhet icke utgör ett lands ri-

kedom. M. Verneuil har sagt: "beskaffenheten är viktigast, icke mängden." Utflyttning, hvilket medel dr Smith prisar, är fullkomligt otillräcklig. Befolkningen skulle kunna fördubblas på 20 år, om den hade medel till sin existens; men huru skulle väl 200 millioner européer för hvarje period af 20 år kunna öfverfara Atlantiska och Stilla hafvet? Dr Crisp's anmärkningar äro endast riktiga inom trånga gränser; om man jemför den förmögna landtbefolkningen med invånarne i eländiga byar, så skulle skilnaden i dödlighet vara nästan lika påfallande som samma skilnad mellan motsvarande klasser i städerna. Slutligen tror talaren, att alla menniskor till sist skola komma att tänka som han, och att den allmänna meningen skall gissla dem, som vilja betunga ett gammalt kulturland med allt för talrika familjer. (Talaren helsades vid slutet af sitt anförande med applåder.)

Anna af Österrike, Richelieu m. fl. samt de otaliga intriger, som vid hofvet drefvo sitt spel. Berättelsen är med sin spännande handling och mästerliga stil mycket underhållande.»

Aftonbladet den 16 dec. 1878: »Grefvinnan Dash var ett *non de plume* för den 1872 afidna vicomtesse Saint Maur, en af Frankrikes mera bekanta författarinnor, som i produktivet nära nog kunde mäta sig med salig Alexandre Dumas père. Fem till sex romaner om året var det vanliga beloppet för denna kraftfulla skriftställarinna, som aldrig förtröttades, aldrig led brist på ämnen, och hvars eftermäle utgöres af sextiofem (65) volymer samlade (kanske valda) arbeten. Den feberartade brådska, som en sådan ofantlig tillverkning förutsätter, röjer sig noggsamt i hennes arbeten, hvilka dock gerna läsas i Frankrike, der man tycker om hennes högt uppdrifna *savoir faire* och hennes lina, graciösa stil. Och äfven utom Frankrike kan hon läsas med intresse, framför alt om man gör ett riktigt urval i den kolossala massan af hennes arbeten, af hvilka icke alla torde vara riktigt klanderfria ens från en medgörlig morals ståndpunkt. Den historiska romanen *En drottningens olyckor* tangerar dock icke det område, der hon lemnar sin snabba, lättfotade pegas något för fria tyglar. I raska drag skildrar författarinnan i nämnda roman drottning Marias af Medici äfventyr och pröfningar efter det Ludvig XIII kommit på tronen och särskildt sedan Richelieu, hennes forne gunstling, fått regerings-tömmarne i sina starka händer. Händelsernas tråd är knuten med skicklig hand, dialogerna äro ypperliga och stilen är fängslande. Boken kan derföre läsas med nöje och är på intet sätt underlägsen flertalet af de historiska romaner, som årligen löpa af stapeln. Öfversättningen är god.»

Wenersborgs Tidning den 12 dec. 1878: »En Drottningens Olyckor» utmärker sig emellertid på ett högst förtjenstfullt sätt bland likartade alster. Sällan, om någonsin, hafva vi sett den historiska troheten i karaktärsteckningarna så väl bevarad. Drottningen Maria af Medici är här framställd hvarken bättre eller sämre än hon var; Ludvig XIII, Richelieu, Epernon m. fl. likaså. Med samma trohet har författarinnan äfven tecknat tidsandan och de historiska händelserna, hvaraf man sålunda finner, att hon måste hafva gjort mycket grundliga förstudier och samvetsgrant fasthållit dessas resultat.

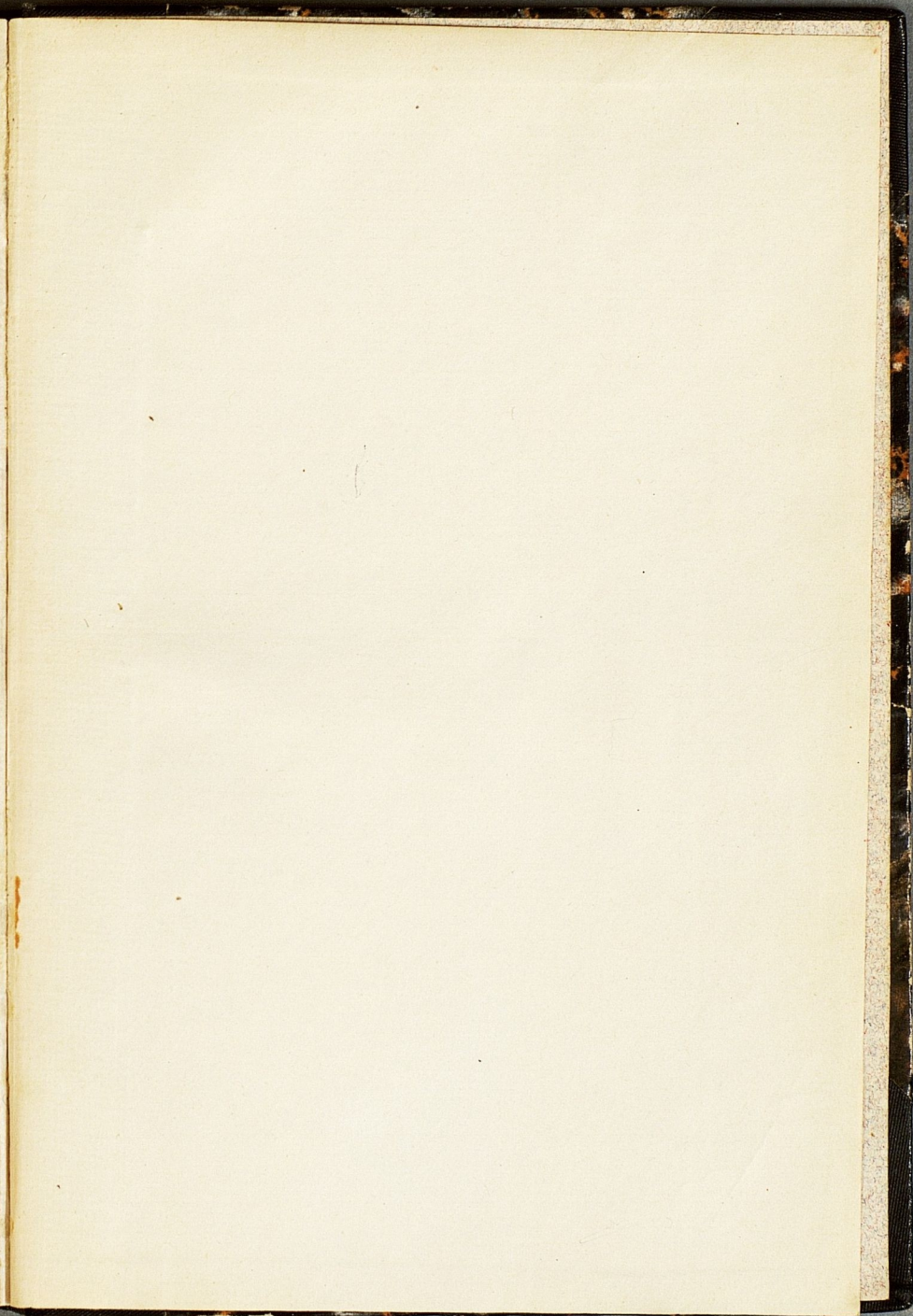
Äfven från den rent konstnärliga sidan sedt står arbetet ganska högt, så att man på en gång läser det med ett spännande intresse och skänker sitt fulla bifall åt den väl utförda kompositionen.»

6. **Trenne noveller**, af *Paul Heyse*, Tysklands erkändt störste och snillrikaste novellförfattare, nämligen

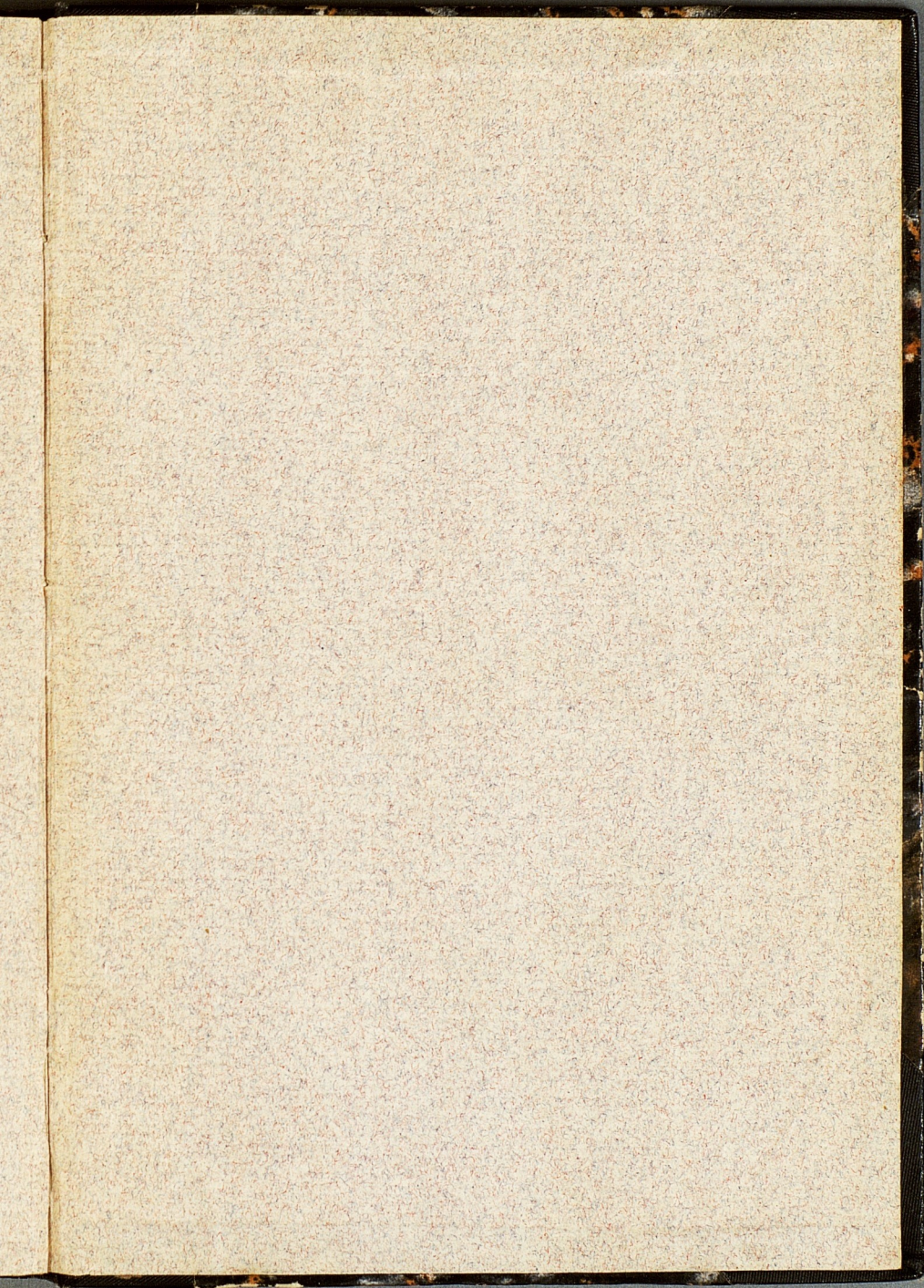
I. *Flickan från Treppi*, II. *Beatrice*, III. *Moderns bild*; 12 $\frac{5}{8}$ ark, 1 krona.

Smålands-Posten den 3 juni 1879: »Uti Paul Heyses novellsamlingar synas de svenske förläggarna ha funnit en fyndgruva, hvars egenskap att vara, såsom det tycks, outtömlig kommer dem väl till pass, sedan den läsande allmänheten fått smak för denne förf. Tid efter annan riktas den svenska bokmarknaden med smakbitar ur författarens digra novellverk, och de kvarstanna der vanligen ej länge osålda. Så hade vi för någon tid sedan nöjet anmäla fem af hans på O. L. Lamms förlag utgifna noveller. I dag ligger framför oss ännu ett häfte, det ofvan angifna. Till hvad vi då yttrade om P. Heyses berättarekonst i allmänhet hafva vi ej nu något att tillägga. Man finner i detta senare häfte samma förundransvärda förmåga att ge lif och färg åt framställningen, som utmärker nästan allt, hvad han skrifer, och gäller detta i synnerhet om den första af dessa noveller »*Flickan från Treppi*», en af de mest spännande och djerfvaste skildringar, vi på länge läst. Heyse förstår, såsom få, att med ens sätta sina läsare in uti den rätta stämningen. Man läse t. ex. de första sidorna af nyss påpekade berättelse, der sceneriet och lifvet bland kontrabandiererna i Apenninerna skildras! De båda andra novellerna äro hållna mera på bredden och hafva följaktligen ej i lika hög grad den liflighet, som utmärker den första. Öfversättningen god. Det lilla häftet har ett enkelt och angenämt yttre, ett sådant, som man under läsningen trives vid.»

Östgöten den 26 april 1879: »*Trenne noveller af Paul Heyse* ha nyss i ett häfte utgifvits af bokförläggaren Esaias Edquist i Upsala, hvilken goda smak icke heller här förnekar sig. Mången torde mot föreliggande stycken vilja göra den anmärkningen, att de äro allt för rafflande och på samma gång allt för mycket i strid mot menniskonaturen, sådan den i allmänhet uppenbarar sig; men det torde dock vara så, att motsvarigheter till de framställda karaktärerna finnas i verkligheten och äro af högsta intresse. Isynnerhet den tredje novellen, *Moderns bild*, utmärker sig för originalitet och sanning.»

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 344 506 9

www.books2ebooks.eu